

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

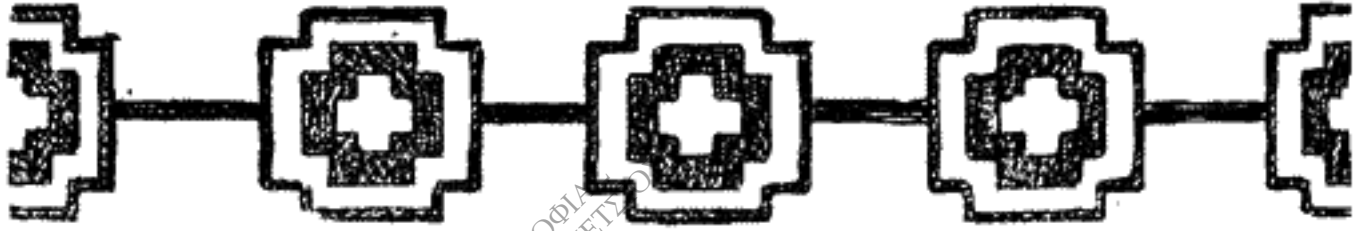
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1943

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΣΤΑΔΙΟΥ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΔ. ΚΟΡΑΗ

Σε μίαν ἀνακοίνωσιν τὴν στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, στίς 14 Ὀκτωβρίου, ὁ κ. Δημ. Σ. Μπαλάνος, μιλῶντας γιὰ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου (†1860), ποὺ ἐδῶρθε στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἢ οἰκογένεια Μιχαὴλ Δ. Καλλιφρονᾶ, εἶπε ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ σημαντικὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Φαρμακίδου, βρέθησαν στὸ Ἀρχεῖο του καὶ διάφορα γράμματα, εἴτε δικὰ του εἴτε ἄλλων σ' αὐτόν. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ, εἶναι καὶ δύο ἀνέκδοτα γράμματα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ. Τὰ παραθέτουμε, κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Δημ. Σ. Μπαλάνου :

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

Πρὸς τὸν κύριον Θεόκλητον Φαρμακίδην
Εἰς Ναυπλίαν

Σεβαστέ φίλε, Θεόκλητε,

Ἀπὸ τοὺς ἐν Τεργέστη φίλους μανθάνω ὅτι σε κατέστησαν οἰκονόμον τῶν ἐκδόσεών μου. Ἀγαθὴ τύχη! Εἰς πιστότερον καὶ φίλτερον ἄλλον δὲν ἐδύναντο νὰ τὰς παραδώσωσι. Αἱ δειναὶ περιστάσεις τῆς πατρίδος (τὰς ὁποίας ἐλπίζω καὶ εὐχομαί νὰ διαλυθῶσιν ἐγγρήγορα) δὲν σε συγχωροῦν βέβαια νὰ πράξης ὅσον ἐπιθυμεῖς, διὰ νὰ ἐλαφρύνῃς καὶ τὰς ἰδικὰς μου, αἱ ὁποῖαι, ἂν καὶ πρέπει νὰ μὴ λογιζῶνται τίποτε πρὸς τὰς τῆς πατρίδος, μὲ θλίβουν ὅμως πολὺ, διότι μ' ἐμποδίζουν νὰ προχωρῶ εἰς τὸ ἔργον μου. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι ἢ ἀπ' ἐμέ χρεωστούμενη εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλεια, βλέπω μὲ ὀδύνην τῆς ψυχῆς μου, ὅτι μένει καὶ αὐτὴ παντάπασιν ἀπρακτος, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς πωλήσεως.

Διὰ τοῦτο, φίλε, σοῦ ἐπικυρόνω τὴν δοθεῖσαν ἀπὸ τοὺς ἐν Τεργέστη ἄδειαν καὶ σὲ καταστένω πληρεξούσιον νὰ πωλῆς εἰς οἰανδήποτε τιμὴν κρίνης ἱκανὴν νὰ σύρῃ καὶ νὰ πολλαπλασιάσῃ τοὺς ἀγοραστάς διὰ νὰ ὠφεληθῶσιν ὄχι ἀπὸ ἰδικὰ μου, ἀλλ' ἀπὸ προγονικὰ νοθετήματα. Ἐγὼ ἄλλο δὲν ἐσυνεισφερα παρὰ τὸν κόπον νὰ τὰ συναθροίσω καὶ νὰ τὰ γνωστοποιήσω εἰς τοὺς ὁμογενεῖς, εἰς καιρὸν μάλιστα, ὅτε ἔχουν τὴν μεγίστην χρεῖαν τῶν τοιούτων, διὰ νὰ στηρίξωσι τὴν μὲ τόσους κόπους ἀποκτηθεῖσαν ἐλευθερίαν. Ἡ συνεισφορά μου δίκαιον ἦτο νὰ περιορισθῇ εἰς τοῦτο «ὃ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι».

Ἄλλ' ὅμως διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν (τὴν ταχύτεραν λέγω διάδοσιν καὶ γνωστοποίησιν τῶν πονημάτων), σὲ παρακαλῶ νὰ προσφέρῃς δῶρον ἐκ τοῦ ὕστερήματός μου εἰς τὴν φιλανθρωπικὴν ἑταιρίαν ἑκατὸν σώματα ἀπὸ τὰ Πολιτικά τοῦ Πλουτάρχου, καὶ ἑκατὸν Διαλόγους (φιλάρχου καὶ φυξάρχου). Παρακαλῶ τὴν ἑταιρίαν νὰ διαμοιράσῃ κοινῇ βουλῇ μὲ σέ, φίλε Θεόκλητε,

καὶ τὰ Πολιτικά καὶ τοὺς Διαλόγους εἰς πένητας φιλομαθεῖς καὶ χρηστοῦς νέους, καὶ ὄχι εἰς τοὺς δυναμένους νὰ ἀγοράσωσι. Τὰ λειπόμενα εἰς χεῖράς σου, πάλιν σὲ λέγω, εἶσαι κύριος νὰ τὰ πωλεῖς, ὅπου κρίνεις εὐλογον καὶ δυνατόν. Εὐδαιμόνει, φίλε!

Ἀδαμάντιος Κοραῆς.

Διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Θεοδώρου Πρασακάκη σὲ πέμπω ἕν ἀντίτυπον τοῦ νεωστὶ ἐκδοθέντος Ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου. Σὲ τὸ πέμπω ἀστίχωτον, ὡς καὶ εἰς τοὺς λοιπούς, διότι ὁ καιρὸς ἐβίαζε τὴν ἀποστολήν.

Ἐκ Παρισίων 8 Δεκεμβρίου 1826.

★

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'

Πρὸς τὸν κύριον Θεόκλητον Φαρμακίδην
Εἰς Ναυπλίαν

(διὰ τοῦ φίλου σου Νικολάου Πρασακάκη)

Φίλε κύριε Θεόκλητε,

Τὴν 8 Δεκεμβρίου ἔτους τοῦ παρελθόντος, σὲ παρεκάλεσα νὰ προσφέρῃς δῶρον ἐκ μέρους μου εἰς τὴν φιλάνθρωπον ἑταιρίαν ἑκατὸν σώματα ἀπὸ τὰ Πολιτικά τοῦ Πλουτάρχου, καὶ ἄλλα τόσα ἀπὸ τοὺς Διαλόγους.

Τώρα δὲ προσφέρονται εἰς τὴν αὐτὴν ἑταιρίαν ἀπὸ ὁμογενῆ καὶ φιλογενῆ ἄνδρου ἀνώνυμον 300 σώματα ἀπὸ τὸν Λυκοῦργοι κατὰ Λεωκράτους, καὶ 300 ἄλλα σώματα ἀπὸ τὸ Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἐπικτήτου. Καὶ τὰ ἐξακόσια ταῦτα σώματα εἰς τέσσαρας κιβωτοὺς πέμπονται διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Θεοδώρου Πρασακάκη.

Δὲν με εἶναι γνωστὸν, ἂν εἶσαι μέλος τῆς Ἑταιρίας. Ὅπως ἂν ἦναι, ἂν καὶ ἔχῃ πληρεστάτην πίστιν εἰς τὴν ἑταιρίαν, σὲ παρακαλῶ ὡς παλαιότερον ἐγνωσμένοι πιστὸν νὰ συνεργήσῃς μὲ τὰς φρονίμου συμβουλάς σου, νὰ γίνεταὶ ἡ διαμοιράσις

των βιβλίων από την φιλόφρονον Ἐταιρίαν, κατά τὸ ὄνομά της, φιλοφρόνως, ἤθουν νὰ μὴ διαδίδωνται πλὴν εἰς τοὺς ἀπόρους σπουδαστάς· εἰς δὲ τοὺς δυνατοὺς νὰ τ'ἀγοράσωσι, νὰ πωλῶνται, καὶ τὰ συναθροϊζόμενα ἐκ τῆς πώλησεως χρήματα νὰ δαπανῶνται πάλιν εἰς τὰς λοιπὰς χρείας τῶν σπουδαστῶν. Τοῦτο ζητεῖ ὁ γενναῖος δωρητής, καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ δικαιοσύνη.

Εἰς τὴν ἐφημερίδα σου ἱκανὸν εἶναι νὰ ἀναγγείλῃς τὴν προσφορὰν τῶν 600 τούτων σωμάτων ἀπὸ ὁμογενῆ ἀνώνυμον μὲ

τὰς χρεωστουμένας εὐχαριστίας, καὶ ὄχι τι πλεόν.

Περὶ δὲ τῶν πεμφθέντων πρὸ πολλοῦ εἰς σὲ ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν Λυκούργων, καὶ ὄσων ἄλλων κρατεῖς ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις μου, πῶλει (ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ πωλήσῃς μετὰ τοσαύτας δωρεάς), καὶ πέμπε τοὺς λογαριασμοὺς εἰς τοὺς ἐν Τεργέστη φίλους, διὰ προσφορᾶς τῶν ὁποίων ἐστάλησαν. Εὐδαιμόνει.

Ὁ φίλος Κοραΐς.

Ἐκ Παρισίων, 20 Φεβρουαρίου 1827.

ΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΠΡΩΤΕΪΣ

ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

ΤΟ ΜΟΡΙΟ "ΠΟΥ", — 3(*)

Δέκατο ἕκτο σημεῖωμα. Στὰ δυὸ προηγούμενα σημειώματά μας εἶδαμε τρεῖς σημασίες, πού ἔχει πρῶτα τὸ μόριο πὸν ὡς ἐπίρρημα. Ἔχουμε νὰ προσθέσουμε σ' αὐτὲς ἀκόμα μία ἐπίρρηματική του σημασία.

4) Ὡς ἐπίρρημα τὸ πὸν χρησιμοποιεῖται καὶ ὡς ἀναφορικὸ τροπικόν, ἦτοι μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὅπως, καθὼς· ὁ κύρ-Ἀνέστης τὴν Πόπη τὴν λατρεύει· θὰ τὴν κρατεῖ, πὸν λένε, στὶς ἀπαλάμες του (= ὅπως λένε) Τρ. 93. ἄντρα τότε δὲν εὑρισκες μὲ τὸ κερὶ, πὸν λέει ὁ λόγος, στὸ χωριό. Δημ. Λουκόπουλος, Στὰ βουνά τοῦ Κατσαντώνη, σελ. 103. δὲν ἔχω κριματίσει ποτές μου σὲ ἄνθρωπο, μὰ μήτε καὶ σὲ ζωντανά, πὸν λέει ὁ λόγος. Βυ, 52. Ἰδὲς καὶ Πάσσ. 327,5 καὶ πρβλ. Τρ. 217. Θέ μου, μὴ δώσης τοῦ φτωχοῦ πόρτα καὶ παραθύρι... ὅπως λέει ἡ παροιμία.

Ἐδῶ ἀνήκει καὶ τὸ πὸν, μὲ τὸ ὁποῖον συνδέονται δυὸ ρηματικοὶ τύποι ὀριστικῆς ἐγκλίσεως, οἱ ἴδιοι, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι μιὰ πρᾶξις ἐξάπαντος ἢ ἀδιαμφισβητήτως ἔγινε ἢ γίνεται ἢ θὰ γίνῃ· τῶρα νύχτωσε πὸν νύχτωσε (= νύχτωσε ὅπως νύχτωσε — ἀδιαμφισβητήτως νύχτωσε) Ππδ. Α' 84. τῶκανες πὸν τῶκανες, ἄς (ἔν=) εἶναι· πές(ς) μας(μπάρεμ=) τουλάχιστο κλπ. (= τὸ ἔκαμες ὅπως τὸ ἔκαμες — ἀδιαμφισβητήτως τὸ ἔκαμες) Ἡθ, 105.

(*) Βλ. τεύχος 391.

Στὶς τέτοιες ἐκφράσεις ὑπάρχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἔννοια αἰτιολογίας. Νὰ κάνης λίγο τὸν κουφό· εἶσαι κουφή πὸν εἶσαι (ἀφοῦ βέβαια εἶσαι κουφή) Βλαχ, 49. ξοδεύεις πὸν ξοδεύεις· παίρνε τουλάχιστο τίποτε πράγματα τῆς προκοπῆς (= ἀφοῦ ἀναμφισβητήτως ξοδεύεις, παίρνε κλπ.) θὰ πᾶς πὸν θὰ πᾶς, πᾶρε καὶ τὸ παιδί μαζί σου (= ἀφοῦ ἐξάπαντος θὰ πᾶς).

Ἐδῶ ἴσως ἀνήκει ἐπίσης καὶ τὸ πού, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται μὲ τὴν ἔννοια τῆς φράσεως μὲ τὸ νὰ σὲ φράσεις σὰν ἐτοῦτες· καὶ τί κερδος ἔχει πὸν σωπαίνει; (= ὅπως σωπαίνει — μὲ τὸ νὰ σωπαίνῃ) Ἐρσ, 34. καλὰ ἔκαμες πὸν ἦρθες (— ὅπως ἦρθες — μὲ τὸ νὰ ἔρθῃς).

Ὁμοίως τέλος καὶ τὸ πὸν τῆς φράσεως πὸν θὰ πῆ, ἢ ὁποῖα χρησιμοποιεῖται παρενθετικῶς μὲ τὴν σημασίαν τοῦ δηλαδή. Καὶ τὰ πέλαγα ἦταν κατοικημένα ἀπὸ θεοῦς; εἶχαν, πὸν θὰ πῆ, θεϊκὰ καράβια κι' ἀρμένιζαν; Ἐρσ, 285.

Σημ. — Ἡ σημασία αὕτη τοῦ πὸν (= ὅπως, καθὼς) προῆλθε ἀπ' τὶς ἄλλες ἐπίρρηματικὲς σημασίες του, ἰδίως ἀπὸ φράσεις, στὶς ὁποῖες τὸ πὸν σημαίνει ἀναφορὰ καὶ μπορεῖ νὰ ἐκλαμβάνεται ὅτι σημαίνει καὶ τρόπο· πρβλ. Πηγες στὴν Ἀγγελική, πὸν ἔλεγες; (= ὅπου ἔλεγες νὰ πᾶς — ὅπως ἔλεγες). πότε θὰ πᾶς γιὰ ρίζι, πὸν σοῦ ἴπα; (= γιὰ τὸ ὁποῖον σοῦ εἶπα νὰ πᾶς — ὅπως σοῦ εἶπα) ΖΠ, 54.

ΑΧΙΛΛ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ